

تحولات در ساختار و کارکردهای نظام ترویج کشاورزی: توانمندسازی کشاورزان خرده‌پا

ناصر ولی‌زاده^۱، حسن صدیقی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، ^۲ دانشیار گروه ترویج و آموزش

کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس

Naser.Valizadeh@Modares.ac.ir

در چند دهه‌ی گذشته اکثر کشورهایی که دارای نظام مدیریت ترویجی بالابده‌پایین بودند، با توجه به دلایل مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و ساختاری دست به تغییراتی در ساختار نظام ترویج خود زده‌اند. هرکدام از این کشورها که اکثراً کشورهای در حال توسعه هستند، با توجه به شرایط خاص خود از راهبردهای مختلفی مثل خصوصی‌سازی، تجاری‌سازی و غیره برای تغییر در ساختار نظام ترویج خود استفاده کرده‌اند. از آنجا که درصد زیادی از کشاورزان در این کشورها را کشاورزان خرده‌پا تشکیل می‌دهند، بنابراین کشاورزان خرده‌پا نیز از تأثیرات این تحولات مستثنی نیستند. هدف این مقاله بررسی تأثیر تحولات در ساختار و کارکرد نظام‌های مختلف ترویج کشاورزی بر توانمندسازی و دسترسی کشاورزان خرده‌پا به دانش و اطلاعات کشاورزی است. در این مقاله از روش تحقیق تحلیل محتوایی استفاده شده است. یافته‌های تحقیقات میدانی در برخی از کشورها مثل ترکیه، غنا و نیوزلند نشان داد که اصلاحات و تحولات انجام‌گرفته در نظام ترویج کشورهای مختلف بر توانمندسازی و دسترسی کشاورزان خرده‌پا بر خدمات ترویج تأثیرهای یکسانی نداشته است. به کارگیری راهبردهای مختلف بازنگری در نظام ترویج ممکن است در کوتاه‌مدت باعث آسیب‌پذیری کشاورزان خرده‌پا شود ولی در بلندمدت اثرات سودمندی برای آنان دارد. نتایج حاصل از تحلیل یافته‌ها نشان داد که بکارگیری راهبردهای مختلف برای اصلاح در ساختار ترویج در بسیاری از موارد به ضرر کشاورزان خرده‌پا و خانوادگی بوده است. بنابراین، الگوی نظام دانش و اطلاعات کشاورزی برای نشان دادن این تحولات نظام ترویج در راستای توانمندسازی کشاورزان خرده‌پا استفاده شده است که چگونگی رابطه‌ی میان کشاورزان خرده‌پا و راهبردهای تحول را ترسیم می‌کند.

واژه‌های کلیدی: کشاورزان خرده‌پا، تحول در ساختار و کارکرد، نظام ترویج، توانمندسازی